



l'alt

PREMSA
ORDINA

ANY V - NÚM. 35 - SEGONA ÈPOCA - PERIÒDIC INDEPENDENT D'INFORMACIÓ LOCAL - GENER, 1989



Sant Antoni ja és tornat. Sa festa més genuïna mos du, a més de coques amb tallades, sons antics que sobreviven a tots els entrebancs d'es canvis de formes de viure. I entre els records, la capta pel Sant, d'on l'obreria en treia el dispendi que costava sa festa. I sa banda de música retratada davant el que era s'abeurador de Capdepera.

Els són de darrera a davant i de dreta a esquerra:

En Pedro Gili (Colom) clarinet, Toni Nebot (Xinet) clarinet, Jaume Sansó (Fusteret) clarinet, Guillem Bizquerria (Faiet o Faro) clarinet, Pedro Obrador (Claret) saxo tenor i Toni Picó (Salem) saxo alt.

Devora el dimoni l'amo En Joan Terres, amb es coll de camisa enmidonat tal com calia per la diada, Biel Caselles (Xoroi) Plats, Toni Espinosa (Fulla) trompeta Si B., Tomeu Sansaloni (Pamboli) trombó de claus en Do, Mateu Vicens (Metler) trompeta en Do, Rafel Ginard (Pansecola) «bombo», Jeroni Ginard (Murtó) fiscorn en Si B., Sebastià Galmés (Balaguer) trombó de pistons en Do, Miquel Mestre (Puig) caixa, Andreu Forteza (Gallet) bombardí en Do. Acalat veim en Miquel Picó (Salem) director de sa banda, Rafel Ginard (Caparro) baix tuba en Do. L'amo En Miquel Cursach (de Xiclati) amb un cap serradet; també fumen En Xoroi que té un Ideal (Pòlvora de castanyer, que deia Don Toni Regalat), En Xinet un Rex i en Fusteret un altre embroquetat.

Foto feta pen Lluïset, en Jaume, per devers l'any 1955 ens mostra els dimonis. Es petit era en Toni Alzamora (Blancos), es gros en Francesc Ginard (Rector). Ballaven de lo millor. Eren es successors naturals dels Joan Manuel Fernández (Manuel), Joan Servera Ginard (Metxo), Rafel Genovard (Sineu o Forner), En Toni Vives Nebot (Tit), l'amo En Biel Sissa, etc., etc.

Molts d'anys als nostres lectors. Que com hem pogut veure'l començar el vegem acabar. Visca Sant Antoni!

L'ARTÀ PARA TODOS

La acogida que el pueblo está dando a nuestra revista en esta, su segunda época, es cuando menos conmovedora.

Las suscripciones aumentan, son numerosas las peticiones de espacios publicitarios, aparecen nuevos colaboradores y las ediciones se agotan en los puestos de venta.

No se ha hecho caso a insidiosos e interesados rumores lanzados desde grupos sectarios sobre nuestra adherencia a determinados partidos o a específicas facciones interesadas en ciertas prácticas socio-depredadoras.

Se ha entendido que trabajamos para la cultura y al servicio de Artà.

Es comprensible por lo tanto, la reacción de este magnífico pueblo, cuya memoria histórica es proverbial, ejemplo de colectividad unida por su signo a pesar de los intentos de desunión que se realizaban desde el poder.

A nosotros toca ponernos a la altura del clamor popular y proclamar nuestro deseo fundacional de que el Artà, la Revista Artà, sea un bien de dominio público, sin que Corporación, grupo de presión, partido político, estamento religioso o sociedad alguna puedan sentirse propietarios de la misma.

L'Artà debe ser un instrumento al servicio del pueblo para que desde sus páginas pueda oírse la voz de los que callan, porque carecen de un medio donde manifestarse. Pensamos en los umbrales de 1989, dar voz y voto a los suscriptores que son, por derecho propio, los socios de esta propiedad intelectual que es nuestro periódico. Instamos a cualquier artanense a que nos haga llegar sus opiniones, ideas o escritos que serán publicados íntegramente bajo la única responsabilidad de su autor. Es una llamada plural a la generosidad de un pueblo. Sólo bajo un régimen democrático puede llegarse a profesar en el perfeccionamiento de un hermoso quehacer común, sin que sean precisas tutelas de clase alguna.

Nuestro pueblo es adulto, con una formación cultural heredada y acrecentada; que vio brotar de su seno cofradías, sociedades, congregaciones, agrupaciones folklóricas, clubs culturales como el «Llevant» mutualidades, etc., etc.

Y del pueblo, sin necesidad de apoyarse sobre institución alguna que coarte su libertad, nació el Artà.



Los medios de comunicación tanto orales (radio) como visuales o escritos que surjan de una corporación o de otros estamentos nacen mediatizados y están siempre al servicio de la corporación y de los intereses que aconsejaron su creación.

Nuestra probada vocación democrática nos obliga a reprobamos tales prácticas.

Queremos estar al servicio del bien común sin otra limitación que el respecto a la Constitución, a las leyes y a la libertad de los demás.

No queremos agradecer nuestro pálpito ni al Ayuntamiento ni a la Iglesia, ni al Gobierno. Bienvenida sería una ayuda que recibiríamos en nombre de quienes la hacen posible cotizando sus impuestos, pero si se nos sigue negando y el pueblo se hace cargo de este ofrecimiento, tenemos la seguridad de pervivir.

El Artà es de todos.

Lo único que pedimos es que se haga buen uso del medio. Escribid sin ofender, pero sin renunciar a cualquier crítica a cualquier denuncia sobre cualquier arbitrariedad, abuso de poder, corrupción u otras prácticas usadas por detentadores de autoridad.

Escribid sin miedo porque quien no renuncia o se sobrepone al miedo carece de libertad.

Y la libertad es el mayor bien para el hombre y la comunidad a que pertenece.



Maquetatge i dibuix: ARPO • Fotografia: JUAN GINARD FERRER (SARASATE) i JULIO INFANTE

• Repartidor i coordinació: JUAN BUJOSA TOUS •

Coordinació Palma: MIQUEL LLODRÀ • Redacció:

PEPE MISLATA, TOMEU FEMENIES SARD, JOSÉ

CANTÓ PLANISI, JOAN ESCANELLAS LLINÀS,

NICOLAU CASELLAS FLAQUER, SERAFÍ

GUISCAFRÉ GENOVARD, ANTONIO GINARD

CANTÓ • Col·laboradors: JOSEP MELIÀ, GABRIEL

GENOVART, SANTIAGO PERELLÓ, BERNAT

CIFRE, MIQUEL MOREY LLITERAS, BONET DE

SES PIPES, MIQUEL BOTA TOTXO • Pseudònims:

ES SANTANYINER, VIVILLO VIVALDI, EN PIN-

XO DE SON RECUIT, P. G. • LAU

Direcció: CONJUNTA • Administració: R.S.N.

Direcció Artà:

CARRER CARDENAL DESPUIG N° 8-10

TEL.: 56 20 05 - 56 26 52.

Dipòsit Legal P.M. 203-1983

Impremta Politécnica Carrer Troncoso, 3. Palma

SES GLOSES D'EN TONI BUTLER

A poc a poc si no frisses
alluny t'arribes a fer
el senyor Lilliu vengué
es que excava Ses Païsses
amb tantes escampadisses
no li va caure molt bé.

Amb il·lusió venia
de trobar-ho ben cuidat
i quedà tot etxulat
lo mateix no pareixia
ben de veres ell confia
torni quedar ordenat.

Pedres que havia marcades
ja han desaparegut
l'home se va quedar aixut
veure coses tan sagrades
tenir-les abandonades
i... en demés veureu tan brut.

Cosa de tant de valor
i no es apreciada
feis-li una netejada
i quan torni aquest senyor
amb qualque comissió
serà ben elogiada.

Restaurem es talaiot
que no hi tirin mes «basura»
val molt més que sa natura.
Tot aquell que n'es devot
que ajudi amb lo que pot
i ho tendrem una hermosura.

Acompanyat vengué Artà
amb senyor d'arqueologia
a n'es costat hi tenia
asseguts en es dinar
gent que va fer feina allà
mentre ell les dirigia.

TONI GINARD
«BUTLER»



JOSEP FRANCESC PALOU ESTEVA, Músic

Aquest és el jove artanenc que comença a sonar fort —valga el simil— dins l'ambient musical mallorquí. En Josep Fco., esgotades les possibilitats de superació que l'illa li oferia, una volta completats els estudis al Conservatori canvià d'aires i se'n anà a Barcelona per assistir a les classes dels virtuoses de la flauta, Gratecós i Claudi Arimany. Durant la celebració dels cursets internacionals de Niça coneix R. Guiot, potser el millor flautista actual d'Europa i decideix anar-se'n amb ell a París per assistir a les seves classes. Aprofitam una estada entre nosaltres per mantenir aquesta conversa tirada amb en Josep Fco.

—Vaig néixer el 63 —me diu—, el meu cosí Miquel Mestre Moló me regalà una flauta dolça i me mogué sa vena musical. L'amo en Llorenç Nonga me tengué d'alumne a primer de solfeig i na Maria Cabrer a piano. A Palma vaig cursar estudis per lliure en es Conservatori amb D. Bartomeu Oliver i D. Antoni Mateu. Llavors conec n'Arimany i estudiï amb ell a Barcelona i és qui vertaderament m'ensenyà a manejar sa flauta. A l'entretant participa en la coral STUDIUM oferint recitals a Deià durant un llarg període, a S. Francesc, S. Antoniet i altres indrets de l'illa. Es cursets de Niça m'animen a anar-me'n a París per estudiar amb el famós professor des Conservatori Superior Nacional. Assistesc a les classes del Conservatori «Hector Berlioz» dos dies a la setmana, en tandes de cinc hores, d'on pens sortir amb ets estudis aprovats per convalidar-los a Espanya i aconseguir el pròxim 92 el títol Superior. Després ja veurem, tal volta faci oposicions a càtedra, lo que si m'agradaria seria poder tocar a la Filarmonica i continuar oferint concerts amb Miquel Estelrich, amic meu que actua a TV amb qui me compenetr molt bé, a més d'altres músics de prestigi si escau. Lo que si tenc ben clar es que no deixaré d'estudiar, hi ha molt per aprendre encara. Sa flauta és un instrument molt difícil



Josep Fc. durant un concert a l'Auditori.

i necessita moltes hores d'aprenentatge. Segurament escoltaràs amb delit un pianista an es 3 anys de pràctiques però seria llastimós que un flautista intentàs exhibir-se en es 3 anys de tocar.

—A París estit totsol a un àtic. Es matins quan m'aixec lo primer que veig per sa finestra es sa Torre Eiffel, que tenc a dues passes. Berén, adès s'habitació i me pos a estudiar unes quantes hores fins que es cos no en vol més. Din i cap a classe falta gent, o estudiï un poc més, o vaig amb sos amics a parts que mos puguin interessar. Moltes vegades he pensat amb el que me deien quan era al·lot: «—D'això no en viuràs». I jo mai els vaig fer cas. Aquí a París visc plenament inmers dins s'ambient musical en un quefer que he tirat sempre per endavant i res no m'ha aturat per tal d'arribar es meus pares que m'han donat sa ma en moments difícils pero hetirat sempre per endavant i res no m'ha aturat per tal d'arribar a sa meta que m'he proposada.

Pep Francisco, diguem qualche cosa des darrer concert celebrat al poble.

—N'estic molt content de sa resposta des públic artanenc i vull que ho facis constar. El públic sempre és honest i sincer i quan s'entrega ho fa de cor... no se'l pot enganar i si tens algun erro es comprensiu i te perdona.

—Per esplaia-te, quina música poses?

—Per ara escollesc temes d'estudi. Pens que cada autor i cada cosa requereix es seu moment i es seu espai. Dins un bar, música moderna i a s'Auditorium o a ca meua, música d'autors clàssics per aprendre. En el seu dia, quan tengui temps, si arriba, tal vegada escoltaré Mahler, Brahms, Listz o qualsevol altre dels famosos. Veurem.

—Finalment i per acabar, Pep Francisco, dóna uns quans consells a la joventut artanenca que pensa seguir aquesta carrera.

—Dir-los que es llarga i difícil però agraïda, que a la Vila contem amb alguns professors que els poden encaminar, l'escola de música, crec que a càrrec del bon amic Tomeu Ginard i que després vagin a Palma i se posin a ses ordes de bons ensenyants que això és molt important i estudiar i estudiar sense defallir. Pes futur musical d'aquí consider de primera necessitat adquirir un piano de coa, és indispensable per sa bona formació dels nostros futurs músics i a veure si entre ells surt un altre Toni Llitas... que per cert fa uns dies al festival de Granada inepretaren una opera seva... m'agradaria tenir temps d'estudiar la seva obra i si hi ha qualche peça apropiada per flauta oferir-la en qualche concert als paisans.

En arribar en aquest punt consideram que ja ni ha prou per enllestir la conversa i ho deixam. El darrer que fa es recomenar-me publiqui això del piano de concerts, queda escrit i Déu faci que arribi a bon port.



Josep Fc. encapçalant un grup d'amics en la Colònia de Sant Pere.

SAUNA - PISCINA - TENIS - SOUVENIRS

Restaurants / Bar

Club Casa Naval

Bodas, Banquetes, Comida mallorquina



BETLEM

Colonia de San Pedro

ARTÀ, MALLORCA

Teléfono 58 90 12

VIDRIO ALUMINIO SANEAMIENTO

VIALSA

J. Bernad, J. Zafra y J. Genovard

Ctra. Santa Margarita, 57 - Teléfono 56 26 35 - ARTÀ

Corcadissa d'antanyia

DAU-MOS COCA I ALTRES COVERBOS

Aquell any, i tampoc ha plogut massa, Sant Antoni havia d'ésser una festa diferent. Picarolades, foguerons, coca i vi a betzef, però, per sobre tot, animalades.

Una colla de capverjos s'entresucaven el cervell per fer-ne de rases i a caramulls.

L'Obreria del Sant preparava uns foguerons disforjos. L'únic entrebanc era trobar una somera adequada, ja que a l'asídua la consideraven empesa d'edat i mala de moure.

Al final, res a fer. Ningun volia deixar la seva. Així que no quedà altre remei que agafar la usual i fènyer la post fos com fos.

La somera en qüestió anava sorrera ferm, amb l'afegit de tenir les cames farcides de brians. Vet-aquí que quan la cavalcada passava per davant Ca'n Mangol, un cap esflorat d'aquells dos i aprofitant l'avalot de gent i l'estretor del carrer Angol, posà davall les anques de Sant Antoni, una bolla de pasta de xarol plena d'agulles de mundillo amb les puntes per amunt.

El qui feia de Sant, apenes sentir les punxides pel rabasser del forat negre, començà una samba culana del més frenètic carnaval brasiler. Es clar. El xarol, entre la caloreta de la pell de xot i la pròpia del malsortit anacoreta, es fonia a la carrera deixant un planter agullonat pels polpissos anquers d'aquell tros de carn batiada, que, per més martiri, es trobava



fermat de mans perquè tenia prou e aspirar la creu als dimonis, els quals se'n feien ombres vegent l'espernetegança pensant, per si mateixos, que tal joc cuixal pogués ser un inesperat atac de morenes i congressos.

Mentres el públic gaudia de debò, els nostres aladrocros aprofitaren l'avinentesa per enllestir la seva obra.

Al moment en que el vicari mullava la granereta d'aigua beneïda, esvergaren una lavativa d'aiguarràs, al punt exacte per on la somera tenia el bon costum d'evacuar les buïnes. L'orelluda, sentint tan terribles coïssors, no se'n feu dos mots. Alcà el cul amb una barreja de ball de San Vit, sense preocupar-se de més protocols.

Sant Antoni caigué davall l'escolà, amb tanta dissort, que la bolleta de xarol feia l'invent al mig de la paret partionera del rabescul.

Qui estava estorat era el senyor vicari. Ell tenia per ben cert, que qualcun li havia emmetzinat el poalet de l'aigua amb uns breuatges infernals.

A la somera l'agafaren a l'indret del Portalàs. Dins vuit dies mudà la pell i la cuirassa de l'entrecoix, i, quan anava de ventre, regalimava uns regalims d'ocre estalactítics, superats tan sols pels de la Sala de Banderes.

Quan hagué sanejada de les llagues, l'amo l'enganxà al carro i al poble s'ha dit. A l'alçada de Ca'n Pere Claret, posà forquetes i ni per endavant ni per enrera. Matau-me si voleu. Jo no pas de Ca Don Ignaci.

Per cloure el fet, direm que l'amo vengué la somera per una misèria, degut a l'escandall de brams, encara no sentia un picarol en que fos el d'una ovella pasturant.

ES SANTANYINER



CASOS Y COSAS DEL COMISARIO CASTELL



A doña Juanita le había desaparecido el gato Flik, se trataba de un animal fuerte y rollizo, muy bien alimentado y también como no muy bien educado, según su dueña era como una persona: Sólo le faltaba hablar.

Estaba segura de que se lo habían robado y se sospechaba de una «trupe» de gitanos granadinos acampados no lejos de Ses Paises a la salida del pueblo.

El sargento Boira se encargó del caso, visitó el campamento gitano, indagó entre aquellas gentes que le parecieron nobles y abiertas, y por mucho que buscó y rebuscó no encontró el más leve rastro del desaparecido Flik.

Sant Antoni con toda su parafarnalia de carrozas y animales se citó un año más con las gentes de Artá, era un Sant Antonio incompleto, faltaba doña Juanita y su gran gato de angora Flik.

Los gitanos levantaron el campamento de carretas, mulos y carretones en busca de nuevos horizontes. Boira los vio partir y el jefe le saludó con la mano, a su lado, sentada en el carretón, una gitanuca negra como la noche lucía con desparpajo alrededor del cuello una estola de pieles blancas como la nieve.

¡Cielos! gritó Boira. Es Flik, pero... ya era demasiado tarde.

por ARPO



Taller Miguel Morey
SERVICIO OFICIAL CITROËN
Avenida Ferrocarril, 5 - Teléfono 56 21 20
CITROËN SERVICIO



TERCERA EDAD

CON EL TURBO PUESTO

Señores de la Tercera Edad, Chapeau! El pasado día diecisiete de diciembre nos ofrecisteis un ejemplo de madurez social que sólo se alcanza cuando el razonamiento está en el cenit de su esplendor. El antiquísimo refrán de «quien a los suyos festeja, del Honor no tendrá queja», presidió el patriarcal homenaje a los socios octogenarios del Club.

Estamos plena e íntimamente convencidos, que el Salón de Actos franciscano jamás cobijó un acontecimiento de tanta hondura humana. La balanza de la existencia, nunca fue tan equilibrada y justa a la hora de repartir equidad, comprensión y justicia.

La augusta fiesta (veinte mil años en el patio de butacas) empezó tal y como debía. Presentó la gala el presidente Israel Sánchez, concisa y brevemente.

Luego, Gabriel Massanet, «Maia», desglosó, con emocionado verbo, los obligados curriculum, mientras, por riguroso orden, se sucedieron las emotivas entregas de bastones y ramos de flores, por parte del Alcalde, la Alcaldesa Margarita Gelabert, «Jaumina», Israel Sánchez, Margarita Espinosa, «Cendra», Miguel Ginard, «Corona» y María Campins, «Campins», a los socios y matrimonios de mayor estancia en nuestro mundo.

Entrando en la parte anecdótica anotamos las intervenciones siguientes: Antonio Picó, «Picó», desgranó el silo versificador en perfecta ósmosis hexa-octosilábica. Damián Vicens, de «Ca Na Metxa», tiró del carro parnasiano con dignidad. María Lurdes Gil, de «S'Estació», esplendorosa y nerviosilla, puso sentimiento a sus palabras.

Notamos a faltar unas «gloses» de «l'amo en Jaume des Pont». Seguro que guarda un montón.

De la parcela musical se encargaron la reencarnada Orquesta Singapur y la Coral Tercera Edad. Ambas formaciones estuvieron a un nivel insospechable.

La Singapur (ay si el vicario «Jutger» viviera) basó su intervención en los temas nostálgicos de Bonet de San Pedro y Antonio Machín, de los años cuarenta. Cuántos matrimonios de los presentes se enamoraron bajo el paraguas melódico de Angelitos Negros, Cala D'Or, Lágrimas Negras, Paisajes Lindos, etc., etc.

El Grupo, compuesto por Miguel Fuster, «Mosca», Lorenzo Rayó, «Rayó», Lorenzo Mestre «Vives», Eduardo Rico, «Rico» y Pere Ginard, «Violí», salió del lance cumpliendo estupendamente, a base de tablas, como único vademécum para suplir la ausencia de ensayos.

Rico cantó fenomenal, bien cubierto de espaldas por el resto del conjunto.

Destacamos de la Coral, el sensacional «poupourrí» «Lluna la Pruna», contrapunteado con «Cap pelat Titina», así como el marchoso «Españolita». A este paso de superación, hay Coral Tercera Edad para rato, puesto que sus integrantes son conscientes del uso de la disciplina como estandarte.

Israel Sánchez, como presidente, cerró la velada con unas honras palabras, al tiempo de conminar a los asistentes el Himno de La Tercera Edad, la cual música es de Jaume Ginard Palou i la letra de Aurelio Conesa.

La Traca final acabó el domingo día dieciocho con un enorme «fogueró» y «torrada» epicúrea de «porquim» a granel.

Enhorabuena a los que, de manera callada y tenaz, llevaron adelante el evento. Y a los homenajeados les deseamos brevedad en dolor y larga vida en años.

P. G.



Varios componentes de la Coral de la Tercera Edad.

Miguel Ginard, «Corona», fue el padre de la criatura. Con abnegación y a base de un esfuerzo gigantesco, rebuscó en los más recónditos rincones las estadísticas de nuestros paisanos mayores para sacar a luz pública el enriquecido estado físico de su actual status de vida. Vaya, pues, el agradecimiento del Artà, que se honra en publicar el extracto de las personas octogenarias de nuestra villa.

El hombre de más edad del Club: Juan Lliteras Vaquer, «de Son Marí». 91 años. C/. Rocas, 14. (Placa conmemorativa y un bastón).

El segundo de más edad: José Crespo Alvarez, 91 años. C/. Ciutat, Placa y bastón.

La mujer de más edad del Club: Magdalena Ferrer Gil, (Cap), 89 años. C/. Son Servera, 17. Placa y ramo de flores.

Matrimonio de más edad del Club: Jaime Cassellas Cassellas, «Garameu» y María Flaquer Lliteras, C/. Mayor, 50, de 90 y 88 años respectivamente. Placa conmemorativa y bastón para él y a ella un ramo de flores.

José Vives Ribas, «Timbo», 86 años y Antonia Sard Vives, 80 años, domiciliados en C/. Ponterró, 16.

Jaime Terrassa Font, «des Pont», 83 años y Micaela Rosselló Ginard, «Metxa», vivientes en C/. Terrassa, 4.

Juan María Massanet Canet, «de Sa Tafona», 89 años y María Nadal Llinás, «Barxa», con domicilio en Pep Not, 22.

Otra nota simpatiquísima fue el Título de Octogenario a los 91 socios que tan maravillosamente han superado la barrera de los ochenta añitos. Se les endulzó el espíritu juvenil con un paquete de golosinas.

VENTA DE L'ARTÀ

LIBRERIA BUJOSA

JUANA ANA MESTRE

SURTIDO EN MATERIAL ESCOLAR

Cardenal Despuig, 3

Teléfono 56 25 48

ARTÀ



Ferretería
Pascual

Calle Cardenal Despuig, 12
Teléfono 56 23 92
ARTÀ - Mallorca

Ferretería **SAN LORENZO**

Calle Mosén Galmés, 37
Teléfono 56 96 50
SAN LORENZO - Mallorca

HERRAMIENTAS PARA LA CONSTRUCCIÓN
PINTURAS • BRICOLAGE
SERVICIO DE ALQUILER
HORMIGONERAS - COMPRESORES
GENERADORES - MONTACARGAS
M. DISCO - ETC.

ESPÈCIMENS ARTANENCs



Es taller de fusteria d'Antoni Sancho (Capità) és proverbial per la feina que s'hi fa. Gent feïnera i de l'ofici els seus fills Antoni i Miquel i el seu mosso Pedro Mestre (Vei). Al carrer de Ciutat, cantonada amb el de La Pau podeu sentir bronzir les màquines tot lo sant dia i d'allà en surten vertaderes «virgueries».



Mirau per on es Bar Manix després de passar una temporada imitant les «Hamburger House» que quasi el dugueren a sa ruïna ara torna reviscolar amb uns menús aguiats per Joana Massanet, natural de Sant Llorenç, dona d'en Joan Rector, que hi ha per a xuclar-se els dits i que no són gens cars. Devora ella Maria Bel Nebot, la simpatia en persona José Antonio natural de Villanueva (Badajoz) i el seu propietari Jaume Nebot (Xinet). Falta sa madona que devia feinejar per allà dins. Ens han dit que Na Maribel i en José Antonio són promesos.



Conversa tirada al bell mig del carrer com a tot bon mediterrani descendent de la vella Grècia, escau. Mossén Toni Gili ecònom d'Algaida, historiador que les té amb en Pere Ginard (Viuli) del qui mai podrem dir tots els sebres del caire local. Escolta en Tòmeu Amorós (Sopa), ex-administrador de Correus i Don Joan Sard amb el somriure plaent del qui està més enllà de moltes de coses.



El Bar Gran Via que ha fa dos anys regentan Na Maria Escanelles (Garbeta) en Pep Piñero, natural de La Coruña i la seva filla M.^a Àngels. Aquest bar té l'especialitat del pop a la gallega, no em mancaria d'altra, el ví de Ribeiro i altres tapes variades. No cal dir l'èxit que té.



Seguint la volteta pels cafès i bars per dins el nostre poble hem arribat on hi ha els casiners més antics d'Artà Na Magdalena Nebot (Xineta) d'es Bodegó «El Paso» devora el seu marit Joan Lliteres. «Rabassó» d'Es Molí de dalt. Aquí si afegiren alguns clients com en Llorenç Ferrer (Maia), en Pedro Vaquer (Rai), Antoni Artigues (Sinto), conductor dels autocars Artà-Platja de Canyamel, Antoni Bernat (Pentalí) de Sa Serradora. Fa 34 anys que els propietaris regenten establiments de begudes.



El Bar Talaiot que està una mica aïllat té la aturada dels «autocars» que van a Ciutat i l'amo que passa molts de disgusts perquè és un «forofo» del Barça. En Miquel Negre (Mondoi) jugava d'extrem dret amb l'Artà i el Son Cotoner. Més alegre que unes castanyetes està amb el seu nebot, Juan Luis del Pozo i Carmen Canaleja la seva esposa, natural de Hinojosa del Valle de la provincia de Badajoz, d'on va venir quasi tot el poble en la primera immigració.

MEMORABLE

La flauta travesera tiene un sonido dulce y romántico. Evoca, como ningún otro, los paisajes bucólicos y amorosos. Es un instrumento dominante cuando se trata de descifrar lo íntimo en los estados de ánimo más dispares. Requiere de una sensibilidad notable para sacarle todo su aliciente sonoro, cuyas posibilidades de fraseo son innumerables, porque es el auténtico ruiseñor orquestal.

La flauta tiene tres octavas y su tono en Do. En el Concierto de Giovanni Battista Pergolesi, el intérprete se topa con la dificultad de no sobrepasar la nota Re de la segunda octava, lo que depara serios compromisos para el solista debido a la gravedad de su tesitura. Ello entraña una potencia inusual para acentuar el «comandamiento» sobre el núcleo orquestal.

Para el melómano, presenta el atractivo de comprobar la dicción del solista en los pasajes largos, que es donde se muestran la nitidez y la necesidad de sostener y medir la respiración para no cortarse ni pasar de tiempo.

Pergolesi escribió el Concierto para flauta y orquesta en Sol Mayor, dotándolo de tres movimientos: Spiritoso, que, a nuestro modesto entender, es el calentamiento

ideal para llegar «caliente» al inenarrable y genial Adagio. En este espacio se vieron las cualidades virtuosistas del diamantino artanense Josep Francisco Palou. Nuestra joya musical nos recitó un poema de bien hacer, proclamando que no hay música fácil; sólo existe Música, pues ésta no se limita a vaciar el tintero sobre el pentagrama.

El Allegro Spiritoso, es un digno colofón del Concierto pergolessiano. Sin embargo, lo que perdurará en nosotros es el Adagio, bellamente expresado i expuesto por el académico J. Francisco Palou.

Carles Ponsetí rebosa y emana barroquismo por todos sus poros. Dominante y autoritario, condujo el Cor Studium y Orquesta de Cámara por unos magistrales senderos mozartianos.

Particularmente, tenemos grabados a fuego la Litaniae lauretanae de Mozart y la Missa Brevis en Fa Mayor de J. Haydn.

La Missa fue revelante con la aportación solista de Joana Llabrés, soprano, Stephanie Shepart, mezzo-soprano. Sencillamente maravillosas las dos.

Ahora bien: Al egregio W. A. Mozart no hay quien le tosa. Su Letania es una obra difícilmente superable en la rueda de los tiempos. El Salus Infirmorum resultó aterrador por su plenitud armónica.

Joana Llabrés, Stephanie Shepart, Marc Vaquer i Miquel A. Frau cantaron con empaque profesional, valorable sólo por entendidos.

La Orquesta perfecta en su labor tanto de apoyo como cantáble. Individualmen-

AJUNTAMENT D'ARTÀ
Concert
de Nadal 1988



Cor de Cambra
JOSEP FRANCESC PALOU

Dilluns 26 de Desembre a les 18'00 H.
Convent Pares Franciscans

te, no conocemos su vida y milagros, pero por la musicalidad servida, están capacitados para empresas del «Lied» y lo que se les eche. No obstante reconocimos al omnipresente contrabajo Baltasar, asiduo asistente en la totalidad de acontecimientos musicales.

Tuve por vecino de localidad a Pedro Riera, hijo. En pleno Mozart le insinué sobre el Studium diciéndome: «Si este Cor es malo, no conozco de mejores». Para mí, es la mejor definición que pueda hacerse sobre tan eximio Cor de Cambra.

PERE GINARD

INAUDITO! JAZZ EN ARTA

El próximo día 15 de enero, en el Salón de los PP.FF., habrá plato fuerte para los amantes de la música expresionista de una raza especial (cuyas raíces ancestrales se remontan más allá de las modas) que lleva congénita su conciencia de existir.

Si se nos permite, diremos que las diferentes etapas del Jazz, han girado alternativamente alrededor de los cantos tradicionales indios y, sobre todo, negros. Por supuesto, ni los más escrupulosos investigadores tienen acceso a las actitudes espectaculares que el género depara. Por tanto, rehusemos la fórmula de que el Jazz sea la gran contribución norteamericana a este estilo musical.

Estados Unidos sólo aportó dólares para su expansión, ya que la génesis jazzística nació en el mismo instante en que los nativos indios y americanos, sintieron las vibraciones propias de la gente elegida.

El Jazz, no lo olvidemos, es una cultura musical culta. Jamás necesitará influencias, sino todo lo contrario. Le sobra carácter para influenciar cualquier evolución.

Desde el «ragtime» hasta hoy, ha resistido todos los embates y amaneramientos mediocres. Incluso, tendencias de genios universales como Bartók, Stravinski, Schöenberg, Dvorak, etc., etc.

Esperemos que este breve comentario sea rubricado por el Grupo Jazztà, el 15 de enero en el Salón de Actos del Convento, para delicia de entendidos y amantes de lo bueno.



SINCOPE DE SINCOPIA

COEXA

EXCAVACIONES, PAVIMENTACIONES
DESMONTES, ETC.

Juan Sebastián Elcano, s/n. Teléfono 56 48 29
CALA RATJADA

Taller: Carrer de Ciutat, 74
Particular: Na Caragol, 4
Tel. 56 24 82
ARTÀ (Mallorca)

Carpintería
Metálica
y Cristalería

MATEO FERRER

REVOLTILLO

Fotos: Sarasate.

Comentaris: S. G.



Han aparegut aquests cartells. No som espanyols! Idò què punyetes feis per aquí? Nosaltres ens sentim mallorquins, i ben mallorquins però no volem renunciar a una cultura on hi ha un Cervantes, un Lope de Vega, un Quevedo, un García Lorca, un Valle Inclán. Nosaltres som mallorquins, i espanyols i mundials. I sobretot no embrutam façanes ni feim es ridícul.



El professor Giovanni Lilliu ha estat homenatjat pel nostre poble. Un dinar a Can Faro al qui assistiren Mascaró Pasarius, Guillem Rosselló Bordoy entre d'altres. Es va produir la fraterna trobada amb tots els homes d'Artà que participaren en les tasques de l'excavació. Se li va entregar una placa de reconeixement. Aixó ens ho han contat.



Aquests són els homes que participaren a les feines que el professor Lilliu va dur a terme al poblat talaiòtic de Ses Païsses. Són en Miquel Barraca, en Joan Cantes, en Toni Salurdià, en Miquel Llesca, en Joan Pastera, en Joan Cuní, en Jaume Xeix, en Jaume Valent i en Tomeu Comuna.



Què maca ha quedada sa façana des Centre Social. Era ben hora que li donassin una netejada perquè estant com està a un lloc privilegiat és una mica el mirall del poble. Enhorabona als promotors.



Don José Maria Notario, enginyer, jubilat, ha tengut la paciència de reproduir pedra per pedra el Talaiot de Sa Canova. Quatre anys de feina li ha duit i ho ha regalat al Museu d'Artà. Es pot veure el què sens dubte era la torre de defensa d'aquells indrets. És un treball únic en el món talaiòtic de Balears. Ah! té 85 anys.



A una altra banda vos parlem de l'èxit que va assolir el concert de Nadal, al que hi prengué part el nostre paísà Francesc Palou. Creim que aquest joven artanenc donarà dies de glòria al seu poble, i arribarà molt amunt dins l'art excels musical.



Mossén Andreu Casellas en el recuerdo

(Continuación)

EL ESCRITOR

Tal vez sea la actividad periodística la que ha ocupado más tiempo la mente de don Andreu y le ha robado sus mejores energías. Comenzó en «Verdad y Justicia», colaboró luego, al lado del P. Isla, S.I., en «El Luchador», y acabó por tener su propio periódico, que tituló «El Amigo del pueblo».

Respecto de «Es Borino Ros» salió a luz en los años 1936 y 1937, en plena contienda fratricida, entre nacionales y rojos. Por sus picantes páginas desfilaba toda la galería de capostotes republicanos, tales como Manuel Azaña, Indalecio Prieto, Miguel Maura, Martínez Barrios, etc. Sólo con un gran sentido del humor y una no menor capacidad de inventiva es posible lanzar a la calle un semanario como éste, en tan azarosa circunstancias.

Más adelante, en 1944, fundó «El Amigo del pueblo», cuyo fin primordial era defender a la clase obrera. Don Andreu era el alma de este nuevo periódico, el factótum casi en sentido literal. El lo redactaba y corregía las pruebas. Solamente quedaban excluidas de sus manos la composición y la distribución. La composición corría a cargo de Juan López y sus dos hijos. En cuanto a la distribución y cobros, contaba con la ayuda de otro empleado. La máquina plana, adquirida al efecto en Barcelona, estuvo instalada, unos dos meses, en casa del citado López (Imprenta San José de la Plaza Quadrado), y luego en los bajos de la iglesia de las Capuchinas. En ese cuchitril, cedido generosamente por las monjas realizaron Casellas y López su ímprobo trabajo a lo largo de dieciséis años.

«El Amigo del pueblo» dejó de publicarse por problemas con la primera autoridad eclesiástica. El obispo Jesús Enciso lo boicoteó, consiguiendo que desde Madrid le retiraran el cupo de papel que le correspondía. Por si fuera poco, le retiró también el permiso para celebrar misa. Esta es una de las páginas más tristes en la biografía de Mn. Andreu Casellas. El periódico, por lo tanto, no fue secuestrado, según se dijo por ahí. Murió de inanición. Sobre su trágico final, el padre de la criatura prefería no hablar. Fue como si hubieran asesinado al hijo de sus entrañas. «El Amigo del pueblo» —declaró un día— era un verdadero hijo para mí.

Salido a la calle el 1 de enero de 1944, el polémico semanario se mantuvo hasta marzo de 1960. Supuso para Casellas muchas jornadas de trabajo, de sacrificios y disgustos, pero también de inmensas satisfacciones. Una de las felicitaciones, jamás olvidada, era la del Arzobispo de Valencia, quien le escribía: «Siga usted, señor Casellas. Usted es un valiente».

De unos recibía parabienes, de otros insultos e improperios. Eran muchos los enemigos del periódico que se habían conjurado para acabar con él, de una vez por todas. Les molestaba una publicación como ésta, capaz de cantar las verdades del barquero a quienquiera, que defendía la justicia social, que gritaba contra los abusos existentes en el mundo laboral... Los irritaba su lenguaje llano y popular, su espíritu de iniciativa, su audacia, y, más que nada, su avanzado sentido social, tan escaso, incluso, en muchos de los que apacentaban el pueblo de Dios. Así que, mayor aún que el trabajo de escribir y publicar el periódico, era el combate cotidiano con sus adversarios. Hasta intentaron algunas veces llevar a su director a los tribunales. Pero nunca le hallaron culpable de ningún delito. Siempre salía a flote. Durante años y años, este hombre fue como una punta de lanza insobornable en una sociedad adormecida, donde las exigencias del Evangelio son con frecuencia papel mojado.

Sin haber pisado nunca una escuela de periodismo, ni haber leído siquiera uno de sus manuales que corren por las redacciones de los diarios y revistas, don Andreu era un periodista nato, que se hacía leer: «Voleu passar gust? Idò llegiu aquest article». Sostener un semanario durante más de 16 años, luchando solo contra viento y marea, es una proeza de la que muy pocos son capaces. Ella es más que suficiente para revelar la talla personal del artífice que supo lograrlo. Está todavía por hacerse un estudio crítico de toda su obra, y, en particular, de los artículos aparecidos en la revista «Bellpuig», de Artá, desde 1966 a 1976, bajo el pseudónimo de «En Pep de Sa Clota». Allí, en los retratos de los personajes más populares de la villa («L'amo En Miquel Secretari», «Es Capellà Pau», «Sa Mestre Jaumina», «N'Andreu Llauner», «En Gori Confit», etc.) encontrarán muchos un Casellas desconocido, que alcanza cotas inigualables cuando describe las fiestas del Corpus, de Navidad, de la Semana Santa, ese mundo maravilloso de la in-



Mossén Casellas en el enlace matrimonial de un sobrino.

fancia, metamorfoseado por la magia del recuerdo. Debemos mencionar también, aunque sea de corrida, sus escritos en los diarios de la capital. Algunas de sus cartas levantaban olas de tal magnitud que permanecían encrespadas durante meses. Así, la titulada, «Sobre endemoniados y posesiones diabólicas», del 9 de octubre de 1981. Asimismo el artículo «¿Existe el demonio?», del 30 de septiembre del mismo año. Ambos merecieron la réplica cortés, pero firme del P. Sabater, S.J. y del escritor Cristóbal Serra.

La sección de «Cartas al director», en «Diario de Mallorca», llegó a tener tal grado de popularidad como pocas veces se ha visto. Muchos adquirían el periódico sólo por el placer de leer las cartas de Casellas. No todos, por supuesto, estaban de acuerdo con sus afirmaciones y negaciones, pero le leían con gusto, porque este cura sabía manejar con garbo y gracia la lengua vernácula y su pluma nos ofrecía un mallorquín tan apetitoso como el que hablan los payeses de nuestra ruralía.

Refiriéndose a uno de sus maestros que creía demasiado en el adagio castellano, según el cual la letra con sangre entra, escribe: «Era molt bon mestre. Ensenyava molt bé. Però també era molt bon pegador... Jesús i que en repartia de galletes, cireres i nesples de cap de dit aquell bon homo! Jo anava a sa seva escola i les vaig tastar moltes vegades». («Es Mestre Segundo»).

No le asistía el mismo ángel cuando se expresaba en el idioma de Cervantes. En una carta que le mandé a la Residencia de las Hermanitas de los Pobres, le instaba a que escribiera siempre en la lengua de sus padres. Me contestó que en castellano llegaba a un mayor número de lectores. Mejor haré transcribiendo sus palabras: «A mi m'agradaria molt escriure sempre en mallorquí. Però estic seguríssim que la immensa majoria de lectors són o bé castellans o bé mallorquins que sols saben llegir en castellà... És una verdadera pena que sia així, però ho és i no tenim més remei que atendre-nos a les coses així com són, ja que, de lo contrari, farem el ridícul». (4-12-1981).

Don Andreu permanecía siempre pluma en ristre. No se limitaba a escribir a los periódicos y autoridades locales. Sus misivas traspasaban la frontera insular y nacional, para llegar hasta la Nunciatura, la Santa Sede, los palacios episcopales, la Secretaría del Gobierno... Tendría que hacerse una relación completa de todos aquellos que fueron destinatarios de alguno de sus escritos. En la nómina entrarían Norberto Alcover, Bartomeu Bennàssar, los presbíteros del «Primers Dimarts», Jaume Santandreu, D. Bruno Morey, el Alcalde y Ayuntamiento de Palma, Antonio Pérez Ramos, Gaspar Forteza Piña, Hans Kung, los secularizados, Joaquín Pérez Madrigal, director de «¿Qué Pasa?», sobre el caso Filemón, y un largo etcétera.

Si a estas cartas, públicas o abiertas, sumamos las privadas, las que fueron a parar al cesto de los papeles, o se hallan perdidas en las carpetas y portafolios de nuestras parroquias, ¿cuántas debió de escribir en total?

La obra de Mossén Casellas espera una mano competente y generosa que la analice seriamente. Mientras sigamos pendientes de esta tarea, no sabremos a ciencia fija cuál es el lugar que le corresponde en la historia de la Iglesia mallorquina. Porque Casellas está todo él, de cuerpo entero, en sus sermones, en sus novenarios, en sus cartas, en sus artículos, con sus cualidades y defectos, con su grandeza y sus limitaciones.

Y hasta que no se lleve a cabo un estudio pormenorizado de esa montaña de papel impreso e inédito, —que sin duda ha ido a parr a manos de sus herederos— el concepto que podemos tener de él será incompleto.

GUILLERMO BIBILONI

(Continuará en próximos números)

EXPOSICIONS A ARTÀ

Continuant amb la tasca de difusió de la cultura, presentam una nova vessant del nostre quefer, dedicada, especialment, a arts plàstiques. Amb una successió de muntatges a la Part Forana de la nostra Comunitat Autònoma, ens proposam potenciar el coneixement de l'obra dels artistes de les nostres illes.

D'aquesta activitat, que iniciam amb il·lusió, n'ha de sortir un catàleg-fitxer de pintors, escultors, gravadors i ceramistes, més o menys coneguts, però que actualment creen i treballen dins la nostra Comunitat. D'aquesta ampla informació sens dubte podrà derivar-se'n, cara al futur, un projecte de difusió d'aquests artistes i de les seves obres respectives, cap a l'exterior.

Un doble propòsit es compleix, d'aquesta manera: posar en contacta l'artista amb la gent del seu poble, un públic potencial, sens dubte, i maldar perquè ni un sol valor legítim i autèntic romanguí per més temps dins l'ostracisme. Poble i artistes han d'esser els beneficiaris d'aquesta comesa. I, és clar, des de la nostra responsabilitat política i cultural, ens plau afavorir-ho.

DIRECCIÓ GENERAL DE CULTURA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS



JOAN GINARD

més conegut en el món artístic per «Sarasate».

És un artista incatalogable, original i indòmit, ni tan sols es recorda del seu currículum, però és ben segur que ha exposat a Hèlsinki més de dues vegades, i que potser la que és la més gran escultura de Mallorca és obra seva, «La Verge de la Pau» que roman sobre Na Burguesa.

SEBASTIA MASSANET

Artà 1961.

Aquest jove artista es distingeix per una imaginació desbordant que sap captar laboriosament a les seves obres, sempre perfectes, sempre inquietants, ballant dins un món on el somni s'abraça a les llegendes i als móns interns pasturats per éssers incerts i diluïts dins paisatges màgics, boirosos, infinits.



BARTOMEU VENTAYOL

Alcúdia 1945.

Llicenciat en Belles Arts. Facultat de Belles Arts de Barcelona.

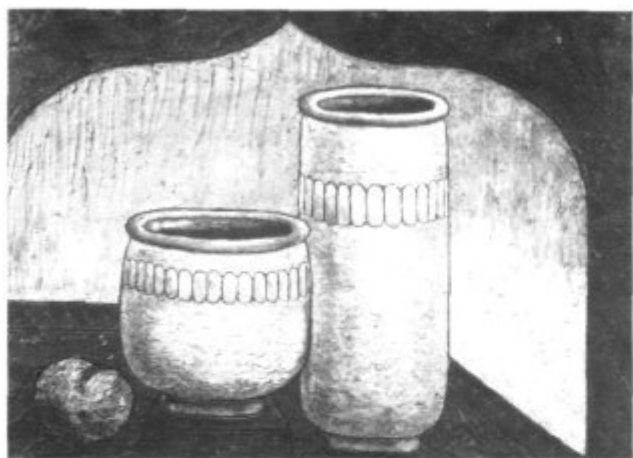


JOSEP FORTEZA

Va néixer a Artà l'any 1966.

Actualment cursa estudis a l'Escola d'Arts i Oficis de Ciutat. L'any 1984 va fer la primera exposició individual al Centre Social d'Artà.





JOSEP BRU I BORRELL

(56 anys)

Estudis a Llotja i Belles Arts a Barcelona.

Treballa 11 anys amb el seu padrí, l'il·lustre mosaïsta Lluís Bru, continuant després de la seva mort la mateixa tasca, alterna els treballs de mosaic amb la pintura a l'oli, fresc i estuc.

Treballs de mosaic arreu del món.

Dins Mallorca cal destacar els mosaics de la bòveda del mausoleu que la família March té al cementiri de Ciutat.

També per D. Bartomeu March ha realitzat el paviment del hall, a la casa de Cala Rajada.

A Ciutat, esglésies com Santa Catalina Thomàs, Verge del Carme, Sant Francesc, Sant Sebastià...

M.^a ANTÒNIA CARRIÓ

1973-78 Estudis a l'Escola d'Arts Aplicades de Ciutat.

1981 Seleccionada pels «Premis Calvià 81».

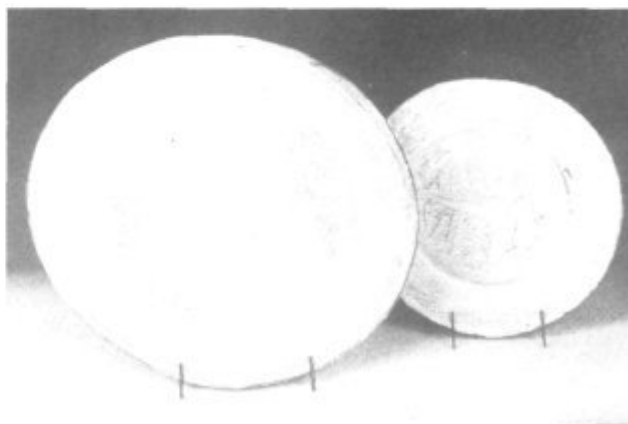
1983 Exposició Caixa de Pensions. Artà.

Exposició Sala Guillem Cifre de Colònia. Pollença.

Seleccionada «Primer Certamen de Ceràmica, Vidrio Artístico y Diseño de Palma de Mallorca».

1984 Exposició Galeries Norai. Pollença.

Seleccionada «XIII Concurso Nacional de Ceràmica, Manises». València.



JERONI GINARD ESTEVA

Va néixer a Artà el 1947.

Estudià dibuix amb el professor Bartomeu Gili a partir dels 8 anys. El 13 de gener del 1987 li fou atorgada la carta de Mestre Artesà per part de la Conselleria d'Indústria del Govern Balear.

Des del tretze anys va treballar a la teulera dels seus pares, on aprenqué a manejar el torn, però el seu interès per l'art no es va despertar fins el 1968 a través de les converses mantingudes al Club Llevant.

L'any 1980 va realitzar la primera exposició al Molí d'en Xina, Algaida, on també donava classes de ceràmica.

Des de fa tres anys dona classes als tallers d'artesanía de l'Ajuntament d'Artà.



CONRADO EXPOSICION DE OLEOS

CONRADO expone por segunda vez en Mallorca.

Pintor valenciano afincado en Mallorca. Expone ahora en Artà algunos de sus lienzos.

Su pintura difícil de calificar por su gran personalidad y derroche de imaginación y sensibilidad.

El misterio, lo incógnito y la ternura son algunas cualidades de Francisco Conrado.

J. MARTINEZ

EXPOSICIÓN DE PINTURA ANTONIA MERCANT

Creaciones sobre Mallorca

Premio Local

en el III Certamen de Pintura «Vila de Capdepera»



EVA KIRCZ

Nace en Amsterdam en 1950.

Cursa breves estudios en la Academia de Arte de Utrecht (La Haya). Se considera autodidacta.

Viene a Mallorca por primera vez en 1972. Desde 1972. Desde 1978 vive buena parte del año en Sóller y el resto en Amsterdam.

MIQUEL ESTELA BISBAL

«LA NUESA DE L'HONOR»

Requaranta requemisses sagrades i a sagrar. Ell el tassó de la vehemència verbal d'en Miquel Estela Bisbal, Blai, està que vessa per sobre. No hi ha què dar-li voltes. Quan parla de Sant Antoni, s'escalenteix com un motor d'olis pesats. Tot el que envolta la nostra festa el transparenta de cap a peus. No pot ser entrar a corral. Es ell qui cabdellala conversada convertint-la en un monòleg euridicià.

—«Pots estar segur. Jo, amb s'estol dels Olors, l'any 1956 vaig guanyar es primer premi de sa cavalcada, juntament amb Miquel Vives, Porro, Tomeu Caldentey, Garbeta, Toni Carrió, dets Olors, Bernat Nadal, Mola, Tomeu Tous, Melindro, etc.

Als Olors hi teniem un cavall de llavor de raça mallorquina, més brivós i tibant que un cable d'alta tensió.

Era difícil perquè ho era. El m'enjoncaren a mi. Davant la responsabilitat de menar-lo, el món es tornava de cotó.

La vuitada de Sant Antoni mos posàrem a fer boals netes, dogals de sis cordells i nusos de frare. Ja, ja, ja... Quins temps aquells. Allò eren cavalcades i no ses actuals, que pareixen es darrers dies. Llavors, bestiar. I molt.

Ses bísties, ben fregades i perquè anassin lluentes, un poquet de brillantina. lluièn, t'ho dic per ben recert. Res de pèl rucà. Ses cabelleres deixades una monada. Potes ferrades i greixades d'almangre barrejat amb oli d'oliva. I es més guapo: cavalcavem d'os, sense altra decoració que no fos el cabestre, mocador pel coll, troca per sa cintura i es floquet de llatra de cuquet.

Partiem de ses cases vers la posada de l'amo en Joan Carrió, d'ets Olors, al carrer de Sant Francesc. Allà, sa madona Maria Quetgles Verdera, Massetes, mos dava coca, ensaimada, una bona breva i una botella de mescladís. L'amo en Joan aportava quatre pessetes en ferro per barba, per les beneïdes.

Record a D. Pep Jordana amb el poalet ple d'aigua amb sal, que és sa verdadera aigua beneïda, donant al salpasser amb un estil verament humà i beatífic.

El recorregut era; sortida pel Trespolet, Rafel Blanes, Pou Nou, Sancho de la Jordana, Calvo Sotelo, Abeurador, Son Servera, Pou d'Avall, un bocí de Ponterró, Botovant, Major i Marxando.

Les primeres voltes eren lentes. D'exhibició, per mostrar la morfologia del bestiar. Després mos repatriavem al tren. A partir d'aquí, tothom darrera sa comitiva oficial. Música, Sant Antoni i dimonis, el cabriol de l'amo en Josep de Carroça, tirat de na Ca-Quir-Vin, amb l'amo en Miquel de Xiclati i l'amo en



Jaume Gil. Escoltem bé i fila prim. Els carrers tots enmurtats. Esgarrifador. Ni en Calígula tingué mai un itinerari semblant.

Ses beneïdes tenien lloc al voltant de la Sala i amollàvem als carrers de La Rosa i Estrella.

Jo, amb es cavall de llavor. En aquells moments no teniem govern ni lleis. Ni bardissa. S'animal es portava com un salvatge. Uà Moro! Només tocava amb una pota el sol. Però, jo era un bon genet. Ho dic d'ànima. Li vetllava ses caigudes abans de més raons.

Al final, tornada als Olors. Entravem els animals i a dinar s'ha dit. Bona cuinera, madò Maria.

Ah. L'escuixament, aquell any de la neu, jo el tenia envimat. Anava des d'el ballador de les anques, atasconat com un espigó d'arada, fins a les costelles dolçes».

(Seguirà)

«ES SANTANYINER»

BAR • CAFETERIA

ALMUDAINA

CHOCOLATERIA - HELADERIA
ESPECIALIDAD EN MERIENDAS - TAPAS
¡¡VISITENOS Y QUEDARA SATISFECHO!!

PRECIOS ECONOMICOS

NUEVA DIRECCION: RAMON CAMARA

VENDA DE L'ARTÀ

Papeleria Objetos Regalo y Juguetes

BARBARA SANTANDREU SUREDA

MIGUEL FUSTER PICO

Taxi Cala Ratjada n.º 29

C/. Antonio Blanes, 13 - Tel. 56 22 12 - ARTÀ

AUTOS ESCANELLAS

Argentina, 31. Teléfono 56 21 15 ARTÀ

EXPOSICIÓN Y VENTA ¡VISÍTENOS!

SERVICIO OFICIAL



SUZUKI
SANTANA

PSICOANÀLISI DE LA FESTA DE SANT ANTONI*

per GABRIEL GENOVART SERVERA

I. LA NIT DELS FOGUERONS

Quan s'acosta el dissabte de Sant Antoni, alguns pobles de la nostra illa —i principalment a Artà, que és el lloc a on aquesta celebració, amb els seus *dimonis*, els *foguerons*, la *covalcada*, l'*argument*, l'*acompanyada*..., conserva, sens dubte, una major autenticitat i saba folklòrica— es disposen a celebrar col·lectivament la seva nit bruixa.

Cada any, quan les gents d'aquest lloc es reuneixen entorn dels *foguerons*, reviu un vellíssim i enigmàtic ritual que enfonya les seves arrels dins les tenebres de la història, i sembla com si un fragment perdut de la vida de l'home damunt la terra emergís dins el present, com si un alè d'humanitat primitiva i salvatge, recurrent els segles, arribàs encara fins a nosaltres des de l'obscur fons del temps.

Es dona a Artà el fet curiós, entre pintoresc i simpàtic, que fins i tot persones molt respectables i circumspectes —persones que al llarg de tot l'any mantenen públicament una positura de perfecta honorabilitat— obliden, per aquesta nit, la seva habitual seriositat i compostura i, deixant de banda els encorsetaments, participen, sense inhibicions, en la bullositat plebea de la festa, cantant i bevent —i ballant, si importa— a la vora del fogueró.

I és que la nit dels *foguerons* sembla portar en si, com una fresca brisa de naturalesa, un reconfortant missatge de saludable primitivisme. Gairebé podríem dir que és una nit encantada i quasi onírica en la qual una intensa crida dels ancestres aconsegueix arribar fins a l'home d'avui, per ressonar, numínica i misteriosa, molt en el profund del seu esperit. A la nit dels foguerons, el folklore assoleix algunes de les funcions que li són més capitals: posar-nos en contacte amb les dimensions més ocultes de nosaltres mateixos, remuntar-nos a les fonts tel·lúriques de l'existir, esser el ressò de l'ancestre i de l'avior i transmetre'ns els impulsos espontanis i més primaris de l'inconscient, tot plegat a través d'unes imatges carregades sempre de significació simbòlica profunda. L'exercici de la raó i la civilització tècnica, amb totes les conquestes que han comportat, han tingut la contrapartida d'allunyar l'home de totes aquestes arrels, i l'esser humà ha perdut —com diu Jung— «l'emotiva identitat inconscient que el lligava amb la naturalesa i el seus fenòmens» (1); uns fenòmens que s'han vist així progressivament despulats de totes les connotacions simbòliques de què estaven investits: «El tro ja no és —es lamenta Jung— la veu d'un déu encolerit, ni el llamp el seu projectil venjador, ni l'arbre el principi vital de l'home, ni tampoc la gruta de la muntanya l'amagatall d'un gran dimoni. Ja no es senten veus sortides de les pedres, les plantes i els animals, ni l'home parla amb elles creient que el poden escoltar. El seu contacte amb la naturalesa ha desaparegut i, amb ell, la profunda força emotiva que proporcionaven aquestes relacions simbòliques» (2).

Vivint el folklore, en qualsevol de les seves manifestacions més autèntiques i genuïnes, l'home té l'ocasió de recobrar —en part, almenys— aquest univers d'emotives —i poètiques— identitats inconscients; i aquest fet és saludable en la mesura en què obra a manera de compensació, en la mesura en què proporciona un cert equilibri i complement. Una rondalla, per exemple, ens retorna a l'univers de les profundes forces emotives de la relació simbòlica amb l'element natural, ens restitueix al temps primordial en que «les pedres parlaven i els animals també», de la mateixa manera que una festa popular, com la de Sant Antoni, ens retorna a les arrels originàries i ens fa recobrar la primigènia sacralitat del foc. Dins



Dissabte de Sant Antoni: ritual vellíssim arrelat en les tenebres de la història. (Foto Pere Sancho).

el folklore es manifesta aquest repertori d'imatges arquetípiques que constitueixen el patrimoni de símbols de la humanitat passada i present; imatges que continuen habitant l'inconscient col·lectiu dels pobles, el qual, en definitiva, continua essent altament «prehistòric». Val dir que les imatges de la festa de Sant Antoni —el foc, els *dimonis*...— emergeixen, com les imatges dels somnis, tant de les boires abissals de la prehistòria com de les bromoses regions del nostre subconscient més profund. Tradicionalment, les dates solsticials —la nit de Sant Joan, la nit de Sant Silvestre i, a Mallorca, la nit de Sant Antoni— han semblat detentar molt singularment, aquesta espècie d'aura numínica que obre les comportes del present als abismes de l'arcaic i propicia l'emergència dels ancestres. Ocupar-se de les humils escenes d'una festa popular podria parèixer intrascendent si no fos perquè en elles hi batega, més enllà de la seva aparent banalitat, una significació simbòlica formidable que evoca els eters universos mítics de l'esser humà; perquè tals manifestacions, al cap i a la fi, pertanyen a aquella categoria de fets en els quals es perceben —segons expressió de Jung— «les remors de les selves de l'inconscient». No és estrany, doncs, que celebracions com la que ens ocupa mantenguin, lluny de manca-bar, una gran vitalitat: són les festes de l'home primitiu que habita dins nosaltres; d'aquest home primari, gairebé irreductible, que en el fons de l'inconscient som encara tots els humans. En veritat, té tota la raó el nostre eminent folklorista Pare Ginard Bauçà quan afirma: «El folklore constitueix dins la, diguem-ne geologia humana, un dels sediments o capes més entranyables i primitives de la humanitat. (...) Els qui hi hem posades les mans sabem que té tota la immensa profunditat i complexitat de l'ànima mil·lenària de les multituds, que és la història completa del poble i que, si tiram del folklore, vé, en arrel, tota la humanitat, des dels temps més tenebrosos a l'hora actual» (3).

(Continuarà)

(*) Publicat al n.º 701 de la Revista Lluç, Gener-Febrer 1982.

(1) JUNG, C. G.: «El hombre y sus símbolos». Ed. Aguilar, Madrid, 1969; pàg. 95.

(2) Ibidem.

(3) GINARD BAUÇÀ, R.: «El cançoner popular de Mallorca». Bibl. «Les illes d'or», núm. 76. Palma de Mallorca, 1960; pàgs. 15 i 16.

Confección Caballero y Cadete - Decoración - Tejidos
Géneros para el Hogar - Suministros Textiles Hostelería

COTEX
LUIS FERRER SUREDA

C/. Ciutat, 39 - Tel. 56 22 37 - ARTA (MALLORCA)

AUTOVENTA MANACOR

COCHES DE OCASION

Servicio

FIAT

Avda. Junípero Serra, 50
Teléfono 55 01 61



07500 MANACOR (Mallorca)



EN PINXO DE SON RECUÏT

En Pinxo va inflat.
Han passat festes; ve Sant Antoni.
Per Sant Antoni. En Pinxo oblida
les seves circumstàncies socio-turístiques
i tona reneixer dins ell la nissaga pagesa.
La sang li va remoguda.

—Reputes des de temps inmemorial
es poble celebrava la festa del solstici
d'hivern. La festa més pagana que
hi ha hagut mai.

Foguerons, beure i cantar...

Que té que veure amb la vida i miracles
d'aquell pobre ermità de ses solanes
d'Egipte. Tornava es sol i això era tot.
Ara que contra ell no tenc res. Visca
Sant Antoni!

—I de ses coses d'es poble.

—No me parlis de res. Res vull sebre.
Deixau pel mes que ve.

—Homo qualca cosa les hem de dir
als lectors.

—Digalis que cantin a voler, que beguin
sense fer llarg. Que mengin una mica de coque
amb tallades. Que visquin.

—Ja saps que volen que les donem
els entrellats.

—Digalis que les parlarem de s'acta
que feu es batle sobre s'accident de s'ambulància
i que en Peix vol refusar.

—I per qué?

—Ja t'ho diré es mes que ve. He parlaft
amb en Tomeu Frare i encara sé mes coses.
Te diré que li mancaba es seguro voluntari
d'accidents.

—S'aclarirà?

—Tot s'aclarirà. El manco tendrem
es poble informat. Parlarem d'es plenos
i d'es buits. Parlarem de Ses Normes
i de lo anormal. Parlarem d'es poligono
i d'es triangol. Parlarem d'Aubarca
i de Bellpuig. No parlarem de Sa Canova
perque ja fa pudor.

—Tens tema.

—Espera. Parlarem d'Es talaiots i sa
brutorada, parlarem d'Es Teatre Principal
que volen rehabilitar i que me pareix lo
millor que poden fer.

—I qué més?

—Parlarem d'ets enxufats però ara
deixam-ho anar. No espenyen sa Festa
a nigú.

—Que has trobat a Ses Festes relacionat
amb sa Cultura.

—Una meravella. Quin concert
d'En Francesc Palou! Quines exposicions
mes bones per tot arreu. Artà pareixia
un expositor.

—I ara ve sa d'En Sarasate.

—Ah! Si. Aqueixa es sa mes tradicional.
Per Sant Antoni foguerons, coalcada i
exposició d'En Joan.

—Serà gros. Hi ha comenat un cabrit
i venen a sopar gent de tota Mallorca.

—A En Joan li agrada fer ses coses
a lo «grande».

—Geni i figura...

—Es es més gran d'es nostres escultors.
Te dic que ell tot sol basta per a donar
ambient en es poble.

—I sa coalcada dels Reis.

—Posam-hi un vel ben espes. Quina
falta de protocol. Que vol dir fer anar
a peu a Ses Majestats!

—Al manco haguesin pogut anar amb
un «patinete» dels que duien.

—Sa veu que a En Ramon i an En Pepet
no les donaren medis porque saber-ne en
saben.

—S'han d'avesar a fer ses coses bé o a
no voler-les fer. Que no hi ha vestits
perque els Reis puguin muntar a cavall,
idò fora coalcada, lo que s'ha d'evitar es
el ridícul. Es nins son molt sensibles a
sa parafernalia. I un rei va damunt un
cavall, un camell, o un carro de pereï,
però mai a peu.

—Bé. L'any que vé s'arreglarà.

—Esperem-ho.

—No i sortiren per televisió.

—També hi va sortir En Gurruchaga
fent pets per sa televisió amb En Senillo
sa i Na Sara Montiel.

—Quina brutor! I d'Es Professor Lilliu,
que m'en dius.





El dimoni gros d'Artà, brandant la canya-fel·la. (Foto Pere Sancho).

—No mi convidaren i no hi vaig anar. Ja comprendàs que per dinar amb segons qui val més dijunar. En Toni Butler en parla.

—I ara que despreciaries en Lilliu, tú?

—No! ni ell ni ets homes que excavaren amb ell. Però si d'es que sen haurien de cuidar i no s'en cuiden.

—Me pensava no te volies exaltar per ses Festes.

—Es que me poses a quaranta.

—Deixam-ho anar.

—Serà lo millor. Així que mos despedirem.

Sant Antoni es un bon Sant. Qui té un dobler le hi dona. Perquè mos guard s'animal tan si es de pel com de ploma.

—I noltros som animals de pel.

—De pel ho som jo, com me diuen Pinxo. Però tu, ets un animal de ploma. Si no fosis un animal de ploma, com col·laboraries a L'Artà?

—Tens raó. Els qui escrivim som animals de ploma.

—I com que plomes ara ja no n'hi ha, vos quedau amb so darrer mot. Sou uns animal.

Tens raó.

SANT ANTONI GLORIÓS

Quan acabam de passar
Nadal, Reis... i mig Gener,
es l'hora de festejar
an es Patró d'es bestia:
Anant tots an es fester.

Que pareix que no té espera
el dimoni castigós,
ja prepara sa granera
per correr-li a darrera
a Sant Antoni Gloriós.

Pero es Sant, que te ronyons,
i no s'asusta per tan poc,
l'espera pes foguerons,
torrant-se uns butifarrons
a sa vorera d'es foc.

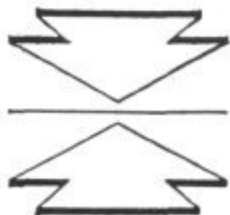
I el dimoni, que li agrada
s'oloreta que si sent,
agafa un tross de sobressada
i afagint-se a sa torrada
sa suma així an es content.

I des més gran an es petit,
hi disfruta es personal
participant des bollit;
no hi ha res més divertit
que sa Festa Patronal.

I allà, per devers sa plaça,
voltant es cap de cantó
d'aquell carrer que no passa,
una comparsa que es massa
mos va cantant sa cançó:

Sant Antoni està de Festa,
i en festes bull tot Artà;
acabem doncs amb aquesta:
toqui música s'orquestra.
I es dimonis, a ballar!

EL SANT PERE



CENTRE DE RECONeixEMENT
METGE - PSICOLOGIC
ARTÀ

**certificats metges per
permís de conduir i
llicència d'armes**

Avinguda Ferrocarril, 2, 1.er
(Damunt Bar Almudaina)
ARTA

OBERT
DILLUNS I DIMECRES
DE 17 A 21 H.

EL DIMONI CUCARELL

p'en LAU

La diada de Sant Antoni tanca el llarg enfilall de festes hivernenques. Grans i petits assistiran gojosos als actes de cada any. Els feréstecs dimonis seran un cop més el punt de mira de la jovenalla. Els infants, amb la seva innocència creuran encara en l'existència, en cos i ànima, d'aquest singular ésser temptador i maligne. Els grans ja no ho tenen tan clar, sobretot al món occidental. Si durant l'Edat Mitjana era general la creença en el dimoni com a ens real, avui les coses han canviat una mica i s'assegura, i la mateixa església sembla acceptar-ho, que el dimoni no existeix com a realitat física, almanco a nivell de la terra i que per ventura sí a nivell còsmic, però que no estam en condicions de saber-ho. Des del punt de vista sicofilosòfic vé a ésser un símbol d'una situació dolenta, la representació dels nostres pensaments torçuts.

Per estudiar aquestes qüestions convé remuntar-se al déu Plutó i altres divinitats clàssiques de segona mà. El llibre d'Enoc relata la caiguda dels àngels de la cort celestial. Diu que captivats alguns d'ells, per la bellesa de les donzelles de la Terra, acudiren al mont Hermon, les posseïren i infantaren els GEGANTS, els quals foren vençuts pels arcàngels St. Rafel i St. Miquel. Dels que caigueren morts en la lluita sorgiren els dimonis que vaguen pel món fent de les seves. El tema de la unió carnal àngel-dona va ser molt debatut en èpoques llunyanes. Sant Agustí, a CIVITATE DEI ho accepta dient que els àngels PODRIEN assolir l'esmentada relació carnal, però que tan sols els dolents ho VOLDRIEN. Lucifer, el Prometeu mitològic, és el dimoni gros. Belcebú déu de la gula i príncep dels serafins, és el seu lloctinent. La deïtat de la ira està representada per Satanàs i per Leviatan la de l'enveja. Tots són molts anteriors a la vençuda de JC. Els relleus babilònics ja contenien formes humanes amb banyes que simbolitzaven les temptacions, fet que no es dona al Cristianisme fins a una època prou avançada, abans de venerar les imatges dels sants i les

reliquies. Els pagans dels 400 creien en la màgia dels dimonis familiars i en les divinitats locals. Amb tot, no hi havia massa diferència entre el taumaturg pagà i el miracler cristià. Els déus cornuts, que tant podien ser bons com dolents, contribuïren a la personificació del diable. Que fossin considerats favorables o enemics era una conseqüència de les guerres, on es retia pleitesia al



«Les temptacions de St. Antoni Abat» de David Teniers, segons versió esquematitzada.

déu dels guanyadors per haver doblegat l'altre, que es devenia el dolent. Posteriorment, es va representar el dimoni en forma de déu PAN, o sia, mig home mig boc. Precisament el culte al déu boc donaria pas a la bruixeria negra, molt perseguida per la Santa Inquisició. Aleshores, els bruixots llegien al LLUNARI les indicacions



ORIENT EN ARTÀ

Calle Santa Margarita, 82

KARATE - KUNG-FU (wu-shu) y manejo de armas chinas

Clases impartidas por:

LAZZARO GARCIA

Dos veces campeón de España

GIMNASIA - MANTENIMIENTO Y 3.ª EDAD - CULTURISMO

Disponemos de un amplio horario, con profesorado titulado.

Para más información, pasar por el Centro o llamar al Tel. 55 23 66.

C/. Santa Margarita, 82 - ARTÀ

per fer comparèixer el diable. Per allunyar-lo el llegien a l'inrevès, i en Banyeta retornava a les tenebres de l'Infern. Pareix que en aquesta època es començaren a pintar les franges de calç entorn de les finestres i dels portals per protegir les cases dels esperits malignes. Per amistançar-se amb en Barrufet se signava amb sang el dit «Pacte amb el Diable», assegurant-se una vida regalada a canvi d'entregar-li l'ànima a l'hora de la mort. L'empremta que el dimoni deixava sobre les persones pactants era una cicatriu o una piga. A la pel·lícula «La semilla del Diablo» Polansky fa tenir a Mia Farrow un fill com a resultat d'un «Pacte amb el Diable».

Al llarg del Romanticisme, el dimoni s'humanitzà i esdevé un element arquetípic de les cultures populars. Aquí, entre nosaltres està molt introduït en les representacions folklòriques. A Algaida i a Montuïri com a integrant dels Cossiers, a Pollença seguint Sant Joan Pelòs, a Valldemossa temptant la Beata. A obres de caire commemoratiu o costumista com el Rei Herodes, els Pastorells i tantes altres que seria llarg anomenar. Fins i tot, de la mà de Don Mateu Galmés, se celebra cada any la *dimoniada* on es reuneixen tots els de Mallorca, i amb ells els nostres, els més lletjos de tots. El seu objectiu secret és el de vèncer Sant Antoni, però aquest té signat pacte amb el Bon Jesús i no hi ha qui pugui amb ell.

*«De dimonis cent estols,
temptaven a Sant Antoni.
Ell tocava els picarols
i amb una creu de pinyols,
feia fugir el dimoni».*



*L'ARTÀ DESITJA A TOTS
ELS SUSCRIPTORS, LECTORS
I ANUNCIANTS
BONES FESTES DE SANT ANTONI*

NCF.



ARTAnencs

fora d'ARTÀ





Nom: GASPAR MESQUIDA SUREDA.
Malnom: Celadoret o Barraca.
Ocupació: Oficinista de «Hierros de Mallorca».
Altres dedicacions: Soci de la impremta «Gráficas Salas» i propietari de l'Estany del carrer Sant Vicenç Ferrer a Palma.
Adreça: Carrer Lluís Martí, 23, 5.º C. Ciutat. Telèfon 46 18 44.
Casat amb Margalida Salas.
Fills: Tres: de 10, 14 i 19 anys, tots mascles.
Relació amb el poble: Esporàdica, abans, quan podia dedicar-se a la pesca i l'esport de la mar ho feia venir bé per passar qualche dia pels nostres indrets costers.

Actualment tan sols s'entreten una mica amb la radioafició que diu que l'allibera de les preocupacions. Manté relació amb la família artanenca que treballa amb els Ferrer Pons i naturalment amb en Tòfol, propietari de «Hierros y Aceros».

Nom: FRANCESC TERRASA LLITERAS
Malnom: Nonga.
Edat: 75 anys.
Ocupació: Jubilat, des tren.
Adreça: Carrer Pere II, 3 B (baixos). Telèfon 27 94 95.
Adreça a Artà: Carrer Margalida Esplugas, 18.
Casat amb Isabel Dalmau, tenen un fill i dos néts.

En Francesc no para, tan prompte apareix pel carrer del Sindicat com tresca per dins Na Vergunya o te'l trobes per Cala Ratjada cuidant el jardinet del seu fill. A hores d'ara està immobilitzat a causa d'una topada amb una moto, però no estarà molt a retornar a l'activitat de sempre i sobretot a cercar esclata-sangs per dins Bellpuig o Sa Tortuga.

Sa Colònia de Sant Pere



Tiempo de felicitaciones.—Muchas horas y verdaderas montañas de papel nos gastamos los humanos durante el último mes del año. Parece como si la celebración de Navidad y Año Nuevo necesitaran del espoléo exterior para alcanzar la tan ansiada felicidad. Nos sentimos amigos de todo el mundo y queremos que se enteren los más íntimos de que estamos con ellos para ayudarles a olvidar penas y preocupaciones. Hasta se nos suele ocurrir obsequiarlos con una participación de lotería para que compartamos la alegría si se da la casualidad de caernos... alguno de los «Gordos».

Así pues, haciéndome solidario de esta tradición, empiezo por desear de corazón a todos los lectores de esta Revista Artà que hayan pasado unas Felices Navidades y tengan un Próspero Año 1989.

Concentración de Asociaciones de la 3.ª Edad de la Zona de Levante.—El día 3 de Diciembre pasado tuvo lugar la concentración en Porto Cristo de las Asociaciones de la Comarca de Levante, en la que estaba proyectada una visita a las Cuevas y al Aquarium, así como una comida de compañerismo en el restaurante Los Dragones. La visita a las Cuevas pudo efectuarse como estaba proyectada, pero no así la del Aquarium, por extorsión de horario debido al retraso de concentración de algunos excursionistas.

La comida en los Dragones estuvo bien, aunque no demasiado cómoda en función de la numerosa concurrencia. Asistieron a ella varios Alcaldes de la Zona y presidió la mesa la Directora del INSERSO, doña M.ª Angela Thomás Andreu, a la que entregó una placa la señora de más edad que asistió al acto. Fue una entrega simpática y emotiva.

Como de costumbre, a los postres hubo sus discursitos. Habló en primer lugar el representante de la Comarca, D. Miguel Sureda Huguet, y, entre otros, el Presidente de la Asociación de Artà D. Israel Sánchez, cerrando el ciclo la citada Direc-



Iglesia y plaza de Sa Colònia.

tora del INSERSO, doña M.ª Angela Thomás. Todos resaltaron la importancia de esa clase de Asambleas, en las que se consiguen comunicación y compañerismo.

Las Asociaciones de Artà y Son Servera cantaron con entusiasmo sus himnos particulares, siendo muy aplaudidos.

Interrupción.—Una vez empezada esta crónica de Diciembre, hubo que interrumpirla por motivos de salud, por lo que no pudo ser enviada a su debido tiempo, esperando la comprensión y el perdón de los amables lectores.

Comentario Público.—La Colonia de San Pedro dispone actualmente de un nuevo local, para Dispensario y Cruz Roja, al que acude, las tardes de los viernes, todo aquel colonense que tiene necesidad de asistencia médica o redacción de recetas para adquisición de medicamentos.

Con mucha amabilidad por parte del Facultativo, son atendidos los enfermos que acuden a la consulta, si bien normalmente se acusan las siguientes deficiencias:



Vista de la zona donde se halla el Dispensario.

Primera.—Por estar normalmente cerrado el local, y ser muy difícil abrirlo siempre a la misma hora, por presentarse con frecuencia imponderables, en muchas ocasiones los pacientes tienen que permanecer a la intemperie esperando el momento de poder entrar, y esto resulta muy molesto tanto en verano como en invierno.

Segunda.—Debido a que el local es pequeño y los asientos escasos, ocurre con frecuencia que algunos enfermos tienen que esperar su turno de pie.

En consecuencia, el comentario público que se oye con frecuencia es que el Ayuntamiento, con toda su buena intención, se ha gastado unos fondos que, en lugar de proporcionar comodidad a los faltos de salud, les ha hecho mucho más difícil su asistencia médica, puesto que cuando la consulta se hacía en salas del Convento de las Hermanas de la Caridad, existía espacio y atención a todas horas, así como servicio permanente de «Enfermería».

¿Se solucionarán en breve los inconvenientes expuestos?. Esperemos que sea así.

JOSÉ CANTÓ PLANIS

Comercial ARTÀ

EN COMERCIAL ARTÀ ENCONTRARÁ LAS
TRES COSAS QUE USTED BUSCA:
SERVICIO, CALIDAD Y PRECIO

EXPOSICIÓ I VENDA:
Carrer de Ciutat, 46 - ARTÀ

Per més informació: Cridar al Tel. 56 21 48



MOTOCULTORES (CONDOR)
MOTOSIERRAS (MONDIAL Y OPEN)
SEGADORAS HIDRÁULICAS (ZAZURCA)
SEGADORAS ACONDICIONADORAS (ZAZURCA)
REMOLQUES ESPARCIDORES
REMOLQUES ENSILADORES
EMPACADORAS Y ROTOEMPACADORAS (BATLLE)
CUBAS DE VACÍO
BARRAS DE CORTE
BOMBAS PULVERIZADORAS
ROTOCULTIVADORES



MOVIMIENTO DEMOGRAFICO AÑO 1988

Número total de inscripciones durante el año 1988

Nacimientos: Setenta (70).

Matrimonios: Veinte y dos (22).

Defunciones: Cuarenta y nueve (49).

Nota.—Se hace constar que los no fallecidos en este Municipio no se inscriben en éste, sino en el que fallecen.

NOTA

Vista l'acollida donada a la publicació dels malnoms del nostre poble del que n'es autor Joan Llopes Llull, se demana als qui tinguin interès a que quedin incorporats els seus propis que no hi figurin les facin arribar a Joan Bujosa Tous (Gananci) que les recullirà per una nova tongada.

Gracies.

ESPORTS

FUTBOL



Cuando el Artà parecía haber encontrado el buen camino y un radiante futuro oteaba esperanzador en el horizonte, amenazantes nubarrones en forma de lesiones, tarjetas, gripes y viajes han ensombrecido el limpio firmamento. Capear el temporal es ahora el trabajo de técnicos y dirigentes. Superar estos obstáculos en el camino es emprender la senda que debe llevar a un futuro esperanzador.

ARTA, 1 - ESPAÑA, 3

Las bajas y un arbitraje determinante fueron las causas que llevaron a una derrota siempre dolorosa pero esta vez comprensiva.

FERRIOLENSE, 3 - ARTA, 0

La baja de siete titulares, la presencia de varios juveniles, el contar con diez jugadores la mayor parte del partido por doble tarjeta a Mariano, son factores que justifican una derrota que, a pesar de todo ello, fue algo amplia vista lo sucedido en el terreno de juego.

NECROLÒGICA



Dia 20 de desembre de 1988, Déu encunyava la carta credencial a mestre Jaume Femenies Lliteras, Gurries, perquè entràs al cel directament per la porta gran.

Nasqué el 21 de juliol de 1904 (el mateix any en què el positivista José Echegaray i el capítol del febrilisme provençal, Frédéric Mistral, compartien el Premi Nobel de literatura).

El cinc de juny de 1930 (anyada funesta per en Primo de Rivera), el vicari Felip beneïa l'esponsalici amb Maria Lliteras Nadal, Figuereta, 21/II/1904.

Als seus fills, Antoni, del ram automobilístic i polivalent amic, Maria, primer regidor femení de la nostra història, Maria Villalonga, una revulla d'estirp, Jaume Caballero, Contratista d'Obres i fanàtic del futbol, néts Jaume Femenies, Maria Teresa, Professora d'E.G.B., Joan Antoni, Gaspar, presentador de la TVE autonòmica, Jaume, Maria dels Àngels, així com als néts polítics, la nostra fermesa refermadora pel millor dels Estats.

El suanyar inestroncable de la font del temps, ens dona coneixement de coses petites que, de debò, adquireixen la importància de fets històrics reials.

Mestre Jaume Gurries participà en la construcció del quarter de Sa Mesquida 1924 a 1/5/1925, amb mestre Joan Ferrer, Sagristà. Cases de Ca'n Canyamel, 1925, amb mestre Miquel

Jaume, Caragol, ambdues obres aprofitant permissos del servei militar, complit a Illetes. Al 1928, integrava el cos de picadors de pedra per l'enrajolament de la Parròquia. Del 1930 al 1931, altra volta a picar pedra a Sa Serra a compte de mestre Sagristà. Al 1932 edificava la casa de Ca'n Jaumí a Na Caragol, seguint el mestre Arnau Pasqual, Poll.

Amb enginy propi, féu les calçades de Cas Porrets. Seguidament, amb mestre Pere Garau, Punyal, feren la casa de l'amo en Tomeu Flaquer, Petit, en el carrer Pep Not. 1941. Tot d'una l'ampliació de les graonades del velòdrom de Ca'n Massot, amb els companys Pep Massot, sogre d'en Joan de Son Garrover, Guillem Palou, Mola, i Miquel Riera, Barret. De seguida, la tafona d'en Jaume Ros. Al 1942, les cases de Ses Terretes. Llavors feinejà a S'Hort d'en Salat, Hort d'en Mesquida, S'Estelrica, Son Sureda (de Sant Llorenç), tafona a Sant Llorenç, Ca'n Cardaix, sempre amb mestre Pere Punyal.

A finals de 1942, D. Miquel Quetgles, Butlo, el reclamà per fer ponts i marges a la «carretera dels soldats», deixat per mestre Pere Punyal.

Al 1946 acabà l'estada amb en Punyal, construint les Indústries Mallorquines a la Plaça Calvo Sotelo.

Al 1947, tornada a Sa Serra per abastir la demanda de pedra picada de l'Hospital de Manacor, a càrrec de mestre Tomeu Flaquer, Mangol.

Finalment amb els Ferrer Pons a Pollença, Ca'n March, Residència de Cala Ratjada, etc.

Duen que cada persona és un món. D'acord. Ara bé: qui el fa possible, són els minúsculs fets humans, a manera d'invisibles partícules moleculars, que conformen el vital sistema còsmic i biològic, com a causa del Tot.

P. G.

Carnisseria Ca'n Rafel

ESPECIALITAT
LLANGONISSA I BOTIFARRONS
ESTIL PAGÈS

Carrer Santa Catalina, 20
Telèfon 56 22 36
ARTÀ (Mallorca)



BAR - RESTAURANT

CA'N LLORENÇ

ESPECIALITATS:
PARRILLADAS - CUINA MALLORQUINA

C/. Sant Pau - COLONIA SANT PERE

HIPICA



Lorenzo Gili Flaquer, reelegido **Presidente de la Federación Balear de Trote**.

A este recién estrenado año nuevo, quizás le sea difícil que haya más actividad hipica de la que ha habido durante el año pasado. Pues, han sido un total de 43 trotones locales más unos cuantos de galope, los que en una ocasión u otra han tomado parte en las competiciones en Son Catiu.

Si echamos la mirada hacia atrás y empezando por el mes de Enero que se hacen carreras el día 3, en Febrero y concretamente el día 26, la reelección del Presidente ANTONIO LLITERAS FERRAGUT, a continuación se emprenden las obras de ensanche de la pista de competición con peraltas acentuadas, adecentamiento del bar y se acondiciona una ducha para lavar los caballos.

Marzo y por las fiestas de Pascua, carreras y cabalgata con acampada en la finca de Aubarca, con EDUARDO LOPEZ y TONY RAYO al frente de la organización.

22 de Mayo, el potro MORELLET consigue clasificarse 3.º en el GRAN PREMIO NACIONAL con un crono de 1'24'3. MARTA DE COURSEL, 2.º en el PREMIO CONSELL INSULAR DE MALLORCA a 1'26'7 y el potro ya desaparecido NISPRO en la carrera especial de su generación se clasificó 2.º a 1'38. El mismo día la yegua HARISOL baja su record a 1'24'2 al igual que lo hace JOLY GRANDCHAMP a 1'23.

Más carreras el día 2 de Junio.



Melios V.X., de la cuadra **Sa Corbaia** propiedad de **Antonio Vaquer**.

Agosto, carreras por las señaladas fiestas de San Salvador, muerte del caballo ESPOIR DU CHAPEAU y retirada de las competiciones de la yegua HIGEA para dedicarla a la reproducción.

El día de la Feria de Septiembre, exposición de caballos en la plaza del mercado con la primera muestra en Mallorca para poneys Galeses de Montaña, carreras por la tarde en Son Catiu. En este mes se muere el potro NISPRO, uno de los productos más destacados de los 2 años.

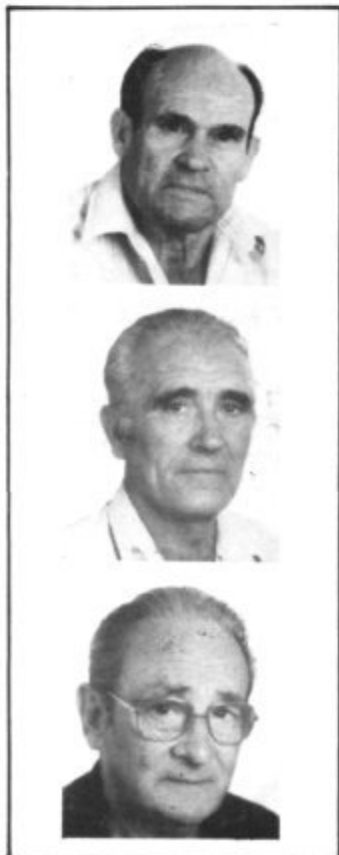
Octubre, además de carreras, dimite el actual Presidente, formándose una Junta Gestora.

El lunes 12 de diciembre nuestro paisano LORENZO GILI FLAQUER, es reelegido PRESIDENTE DE LA FEDERACIÓN BALEAR DE TROTE, a estas

elecciones concurría con el también cabalista NICOLAS TOUS, en las que en el recuento de votos, LORENZO GILI obtenía la victoria con 30 votos a su favor ante los 24 de su opositor NICOLAS TOUS. Aprovechamos esta ocasión para darle nuestra enhorabuena y le deseamos para esta actual legislatura una acertada labor para el bien del trote Balear.

En estas fechas lamentamos la mala fortuna de la yegua ALFA MORA, hermana uterina del campeón de campeones ZUMBON MORA y del potro artanense NOSTO V.X., que ha muerto durante el parto. Han empezado a nacer los primeros productos de la temporada, como han sido 2 potras una de LANDINA V.X. y otra de UNITA.

TOMEU FEMENIAS SARD



CLUB DE LA TERCERA EDAD - ESPORTS

Desde principios de Otoño viene celebrándose en el Club de la 3.ª Edad el campeonato social de billar, modalidad libre, en sus distintas categorías.

Entusiasmo, nervios, espíritu de victoria y, sobre todo, ganas de jugar, no faltan. Han participado gran número de jugadores que, con bastante humor algunos y otros con el sentido severo de la responsabilidad, han puesto toda la carne en el asador. Pifiadas y algún que otro «taco» producto de la tensión formaron parte de la porfía. Pero la expectación ha sido numerosa entre los socios aficionados a este bello juego-deporte y la incertidumbre en el resultado final un suspense. Alguno tenía que vencer. Y fueron estos:

Categoría 4.ª B. —10 participantes.

Campeón: Miguel Estela

Subcampeón: Antonio Massanet

Categoría 4.ª A. —9 participantes.

Campeón: Miguel Ginard Cursach

Subcampeón: Miguel Caldentey

Categoría 3.ª —8 participantes.

Campeón: Bmé. Santandreu

Subcampeón: Miguel Carrió

Categoría 2.ª —6 participantes.

Campeón: Rafael Sureda

Subcampeón: Antonio Picó

Actualmente está celebrándose el de 1.ª categoría con escasa participación y cuyo resultado daremos en próxima edición. En este grupo de los «mejores» es donde ha habido señaladas ausencias y bastantes de ellas injustificadas. Hay mucho amor propio y pocas ganas de verse humillado por la derrota. ¡Qué le vamos a hacer!

Las Cajas Sa Nostra y La Caixa han colaborado como de costumbre con los premios otorgados a los vencedores consistentes en tres tacos para la práctica del billar cada una.

El reparto de premios tendrá lugar D.m. con una comida de compañerismo una vez finalizada la competición, muy bien organizada por Juan Ginard. Y a esperar el campeonato venidero con ánimos renovados y manteniendo las facultades. Porque a estos «jovencitos» no se les puede pedir demasiado. ¡Que la moral no decaiga!

RETACO